

Handbuch zur Geschichte Südosteuropas. Bd. 1: Herrschaft und Politik in Südosteuropa von der römischen Antike bis 1300. Izd.: Fritz Mitthof/Peter Schreiner/Oliver J. Schmitt. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2019. XLIV, 1122 strani. **Bd. 2: Herrschaft und Politik in Südosteuropa von 1300 bis 1800.** Izd.: Oliver Jens Schmitt. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2021. 1089 strani.

Namen tega kratkega zapisa je opozoriti slovenske zgodovinarke in zgodovinarje, ki se že od zgodnjega 20. stoletja tudi raziskovalno in študijsko posvečajo zgodovini jugovzhodne Evrope in v tem okvirju še zlasti zgodovini zahodnega Balkana z vzhodnojadransko obalo, na odličen priročnik za zgodovino jugovzhodne Evrope, ki nastaja od leta 2010 v koordinaciji Leibnitz inštituta za raziskave vzhodne in jugovzhodne Evrope v Regensburgu. Gre za presežek v dosedanji obravnavi zgodovine jugovzhodne Evrope, za »priročnik za 21. stoletje«, kot je izpostavljeno že v samem naslovu uvoda v celotno serijo, in s tem za nespregledljivo delo na področju zgodovine jugovzhodne Evrope. Priročnik je v prvi vrsti namenjen potrebam zgodovinskih raziskav in univerzitetnega pouka in eden od njegovih glavnih ciljev je ponuditi bralcu zanesljivo orientacijo v množici informacij in v posamezniku že nepregledni historiografski produkciji, ki se posveča zgodovini jugovzhodne Evrope. Priročnik zato ne prinaša samo pregleda zgodovinskega dogajanja v sinhroni in diahroni perspektivi, ampak nudi, kar je za uporabnost takšnega kompendija nemara še pomembneje, obsežne (komentirane) preglede virov, literature, stanja raziskav, aktualnih znanstvenih diskusij kot tudi defni citarnih vsebin, ki se tako izrisujejo kot možni bodoči raziskovalni cilji. Načrtovanih je sedem zvezkov s tematskimi bloki gospostvo in politika, jezik in kultura ter gospodarstvo in družba, ki so kronološko razdeljeni na predmoderno in moderno obdobje, meja med njima pa je okrog 1800. Gre seveda za dolgoročen in izjemno zahteven projekt, v katerega so vključeni številni strokovnjaki za posamezna vprašanja in ki zahteva tudi dobro koordinacijo in nič manj redakcijo.

Do zdaj sta v treh knjigah in v skupnem obsegu več kot 2200 strani precej drobnega tiska izšla dva zvezka priročnika, ki obravnavata gospostvo in politiko v jugovzhodni Evropi v predmodernem obdobju. Prvi zvezek obravnava v dveh knjigah čas od predrimskega obdobja do konca 13. stoletja, drugi pa v eni knjigi pozni srednji in zgodnji novi vek. Na splošno je mogoče reči, da je v obeh zvezkih jugovzhodna Evropa predstavljena kot proti Sredozemlju, srednji Evropi, pontskemu svetu in bližnjemu vzhodu odprt ter obenem močno diferenciran prostor z zelo

različno in kompleksno politično dinamiko, ki je skozi zgodovino nihala med imperialnimi stanji in konkurencami ter regionalnimi, različno dolgoživimi političnimi organizmi. Bralec se tako lahko v priročniku seznani z zgodovino in strukturami Rima, Bizanca, Osmanskega sultanata in Beneške republike v jugovzhodni Evropi kot tudi z barbarskimi tvorbami pozne antike in zgodnjega srednjega veka, posebej pa je v posameznih poglavjih seveda obravnavana tudi dogodkovna in strukturna zgodovina Madžarske, Bolgarije, Grčije, Srbije, Hrvaške (z Dalmacijo in Slavonijo), Vlaške in Moldavije. Samo po sebi je razumljivo, da je bila predstavitev tako obsežne in obenem različne vsebine v priročniku s tako visoko zastavljenimi cilji zaupana uveljavljenim strokovnjakom, pri čemer so nekateri med njimi napisali tudi več poglavij, med katerimi so nekatera zelo obsežna. Za ilustracijo naj bo omenjeno, da je najdaljše med njimi poglavje Balkan med regionalnimi gospostvenimi tvorbami in osmansko osvojitvijo (ok. 1300 – ok. 1500). Obsega več kot 200 strani, napisal pa ga je Oliver Jens Schmitt z Inštituta za vzhodnoevropsko zgodovino dunajske univerze, ki je tudi eden od izdajateljev priročnika in sploh danes eden najbolj renomiranih raziskovalcev in poznavalcev zgodovine jugovzhodne Evrope. Kljub vsem pohvalam, ki jih priročnik nedvomno zasluži, pa je vendarle treba opozoriti, da se posamezni avtorji v pristopu k obravnavi zaupanih jim vsebin med seboj precej razlikujejo. To je na primer zelo opazno pri obravnavi najstarejše zgodovine Srbov (Mihailo St. Popović) in Hrvatov (Neven Budak), za kateri prinaša temeljne informacije *De administrando imperio* Konstantina Porfirorogeneta. V prikazu srbske zgodovine so Konstantinove informacije povzete precej manj kritično, kot v prikazu hrvaške zgodovine in s tem na način, ki ne odgovarja današnjemu stanju raziskav in diskusij o vrednosti cesarjevega besedila iz srede 10. stoletja za zgodovino Srbov in Hrvatov v zgodnjem 7. stoletju.

Naj ta kratek zapis zaključim z ugotovitvijo, da je ena od pomembnih lastnosti priročnika, da povezuje in presega tako tipično in ne samo za jugovzhodno Evropo značilne po nacionalnem ključu razdrobljene zgodovinske raziskave in pripovedi, v katerih se radi izgubijo širši konteksti in širše perspektive.

Peter Štih